

**Pienteurastamot – Ajankohtaista asiaa
pakkausmerkinnöistä
pienteurastamoyrittäjille**

Koulutuspäivä 19.1.2017, Hämeenlinna

Tuulikki Lehto

Valvontatietojen julkistamisjärjestelmä

13 Elintarvikkeista annettavat tiedot

- 13.1 Yleiset pakkausmerkinnät
- 13.2 Ravintoarvomerkintä
- 13.3 Markkinointi (ravitsemus- ja terveysväitteet) Vapaaehtoisia merkintöjä
- 13.4 Lihan erityislainsäädännön edellyttämät pakkausmerkinnät Alkuperämaamerkintöjä
- 13.5 Kalastus- ja vesiviljelytuotteiden erityislainsäädännön edellyttämät pakkausmerkinnät

Elintarvikkeesta annettavat tiedot

Pakatut tuotteet

Pakkaamattomat
tuotteet

Etämyynti

Markkinointi

• Pakolliset elintarviketiedot

➤ **Pakatut, yleiset**

- EPNAs 1169/2011 (9 art.)
- MMMa 834/2014 (4 § kieli, 5 § eränro)
- MMMa 1010/2014, alk. 13.12.2016 - >voimakassuolaisuus)

➤ **Pakkaamattomat, yleiset**

-> MMMa 834/2014 (1.4.2015 alk.) ja MMMa 1010/2014

➤ **Erityislainsäädännön edellyttämät tiedot**

- Vapaaehtoiset elintarviketiedot (EPNA 1169/2011, V luku)

Elintarvikkeesta annettavat tiedot

Kaikki ne elintarvikkeet, jotka on tarkoitettu

Loppukuluttajalle

(-> elintarvikkeen viimeistä kuluttajaa, joka ei käytä elintarviketta mihinkään elintarvikealan liiketoimintaan tai toimintaan.)

ja

Suurtaloksille (-> ajoneuvot ja kiinteät tai liikkuvat kojut, ravintolat, ruokalat, koulut, sairaalat ja ateriapalveluja tarjoavat yritykset, joissa osana toimintaa valmistetaan elintarvikkeita, jotka ovat valmiita loppukuluttajan nautittavaksi.)

Pakatut - Yleiset pakkausmerkinnät (EPNAs EU N:o 1169/2011, art. 9)

- a) elintarvikkeen nimi
- b) ainesosaluettelo
- c) ainesosaluettelossa allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet, jotka korostettu (elintarviketietoasetus, liite II)
- d) tiettyjen ainesosien tai ainesosien ryhmien määrät (tarvittaessa)
- e) elintarvikkeen sisällön määrä
- f) vähimmäissäilyvyysaika (parasta ennen) tai viimeinen käyttöajankohta ja tarvittaessa pakastuspäivämäärä
- g) erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet (tarvittaessa)
- h) elintarvikealan toimijan nimi tai toiminimi ja osoite
- i) alkuperämaa tai lähtöpaikka tarvittaessa (elintarviketietoasetus, 26 art. muk.)
- j) käyttöohje (tarvittaessa)
- k) juomien todellinen alkoholipitoisuus tilavuusprosentteina, jos alkoholipitoisuus on suurempi kuin 1,2 tilavuusprosenttia)
- l) ravintoarvomerkintä

Pakatut - Yleiset pakkausmerkinnät

Lisäksi

- eränro
- voimakassuolaisuusmerkintä
- tunnistusmerkki
(jos laitos pakkaa; EPNAs 853/2004, liite II)
- siipikarjasta tai karioeläimestä peräisin oleva jauheliha tai mekaanisesti erotettua lihaa sis. valmiste:
 - käyttöohje kuluttajalle: "tuote kypsennettävä ennen nauttimista" (EPNAs 853/2004, liite III, V Jakso, IV luku) -> HUOM: Suomessa ei ole säädetty kansallisesti asiasta, joten ko. vaatimusta ei ehdottomasti ole.

Erityislainsäädännön edellyttämät merkinnät

- lihan (tuore, jäähdytetty ja jäädytetty) alkuperämaamerkinnät
 - Naudanliha: EPNAs EY N:o 1760/2000 (13 -15 art.) ja KomAs (EY) N:o 1825/2000 (5 art.) sekä MMMa 434/2008
 - Sianliha, lampaan- ja vuohenliha sekä siipikarjanliha: KomAs 1337/2013
- pakasteet

MMMa pakasteista 818/2012: "pakastettu" tai "pakaste", "ei saa jäädyttää uudelleen sulatuksen jälkeen", vähimmäissäilyvyysaika (parasta ennen) + aika, jonka ostaja voi tuotetta säilyttää ja säilytysohje). Lisäksi huomioitava tietyissä tuotteissa (kts. jäljempänä) pakastuspäivämäärä.

Millä kielellä tiedot tulee pakatuista antaa?

Suomessa pakolliset pakkausmerkinnät tulee antaa suomen- ja ruotsin kielellä (MMMä 834/2014, 4 §).

Vain yksikielisissä kunnissa myytäviin ja luovutettaviin elintarvikkeisiin merkinnät tulee tehdä ainakin ko. kunnan kielellä.

Lisäksi tiedot saa antaa useammalla kielellä.

Pakkaamattomat eli irtomyynti (MMM_a 834/2014)

- **MITÄ** tietoja vaaditaan?

- **MITEN** tiedot on annettava?

Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavat tiedot

- Pakkaamaton elintarvike = elintarvike,
 - jonka kuluttaja itse pakkaa
 - joka pakataan kuluttajan pyynnöstä elintarvikkeen luovutuspaikassa
 - joka on valmiiksi pakattu elintarvikkeen luovutuspaikassa välitöntä myyntiä varten (*välitön myynti = elintarvikkeen myyntiä, jossa tuote on pakattu valmiiksi elintarvikkeen luovutuspaikassa myynnin nopeuttamiseksi ja helpottamiseksi; (MMMä 834/2014, muutos MMMä 1042/2016)*)
 - joka tarjoillaan elintarvikkeen luovutuspaikassa loppukuluttajalle valmiina nautittavaksi.

Pakkaamattomat - MITÄ tietoja

• Vähittäismyyntipaikassa:

- elintarvikkeen nimi
- allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet (EPNAs 1169/2011, liite II)
- ainesosat
- alkuperämaa- tai lähtöpaikka (vastaavasti kuin pakatuissa)
- käyttö- ja säilytysohjeet (tarvittaessa).
- 13.12.2016 alk.** rasvan ja suolan määrät sekä tarvittaessa voimakassuolaisuusmerkintä: *ruokaleipä (vain suola), juustot, makkarat ja muut leikkeleinä käytettävät lihavalmisteet*; -> EI vaadita pieniä tuotemääriä valmistavalta elintarvikealan toimijalta, joka toimittaa suoraan loppukuluttajalle tai paikalliselle vähittäisliikkeelle, joka toimittaa tuotteet suoraan loppukuluttajalle.
- Erityislainsäädännön edellyttämät merkinnät (tarvittaessa)

Pakkaamattomat - MITÄ tietoja

• Tarjoilupaikassa myytävät/tarjolla olevat

- elintarvikkeen nimi
- allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet (EPNAs 1169/2011, liite II)
- alkuperämaa- tai lähtöpaikka (vastaavasti kuin pakatuissa).

Tarjoilupaikassa ei tarvitse ilmoittaa

- Ateriaosien alkuperämaata vielä
 - ammattikeittiöiden tarjoilemissa aterioissa esim. kala, juusto ja liha ovat ateriaosia, ainesosia
- Elintarvikkeen suola- ja rasvapitoisuuksia tai ravintosisältötietoja
 - jos ilmoitetaan vapaaehtoisesti, silloin: energia **TAI**
 - energia, rasva, tyydyttyneet rasvahapot, sokerit ja suola

Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavat tiedot - MITEN ?

1/4

- Tiedot kirjallisesti pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä selkeällä tavalla **TAI**
- Tiedot voi antaa myös **suullisesti** (poikkeus "voimakas-suolaisuus") kuluttajan pyynnöstä edellyttäen, että
 - elintarvikkeen luovutuspaikassa selkeästi ja näkyvästi ilmoitetaan, että tieto on saatavissa pyydettäessä
 - ei vaadita erillistä ilmoitusta, jos kuluttajan ravitsemukselliset erityistarpeet on selvitetty etukäteen ja elintarvikkeet luovutetaan näiden tietojen perusteella (esim. päiväkodit, koulut, sairaalat...)
 - tiedot kirjallisessa tai elektronisessa muodossa henkilökunnan ja valvontaviranomaisten saatavilla

Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavat tiedot - MITEN ?

2/4

Tämä tieto olisi siis annettava kuluttajalle siten, että tieto olisi nähtävissä kaikissa niissä paikoissa, joissa pakkaamattomia elintarvikkeita on myynnissä tai tarjolla. Henkilökunnan kyseisessä toimipisteessä tulee silloin olla tietoinen asiasta.

Kun tiedot annetaan suullisesti, on olennaista silloin tietojen todentamista koskevan tavoitteen toteutuminen kirjallisesti tai elektronisessa muodossa. Kirjallisessa tai elektronisessa muodossa oleville tiedoille ei ole asetettu erityisiä erillisiä vaatimuksia asetuksessa (834/2014).

Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavat tiedot - MITEN ?

3/4

- ”Suullinen tieto”, plakaatissa esim.

"Hyvä asiakkaamme, lisätietoja elintarvikkeista ja niiden mahdollisista allergeeneista saa myymälän henkilökunnalta."

Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavat tiedot - MITEN ?

4/4

- Kirjallisesti. KYSYMYKSET: Ovatko molemmat oikein ja pitääkö antaa tiedot myös ruotsiksi?

Esim. 1: KT-lounas

Jauhelihakastike

- Vesi, vähärasvainen nautajauheliha, oliiviöljy, porkkana, tomaatti, sipuli, valkosipuli, SOIJAKastike (mm. SOIJAPAPU, vesi, suola), mustapippuri, SINAPPI

Esim. 2: KT-lounas

Jauhelihakastike

- Vesi, vähärasvainen nautajauheliha, oliiviöljy, porkkana, tomaatti, sipuli, valkosipuli, soijakastike (mm. soijapapu, vesi, suola), mustapippuri, sinappi

Etämyynti

Perusperiaate:

- **Elintarvikkeet on oltava mahdollista ostaa etämyynnissä.**
- Elintarvikkeiden on täytettävä **samat tietovaatimukset kuin kaupoissa** myytävien elintarvikkeiden (pakatut, pakkaamattomat).
- Verkkokauppa on yleensä vähittäismyyntitoimintaa, joka vaatii elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen tekemisen.

Ennen kuin osto tehdään: Pakollisten elintarviketietojen on oltava saatavilla. (Poikkeus muuttuvat tiedot, kuten erätiedot, vähimmäissäilyvyysaika)

Toimitushetkellä: Kaikkien pakollisten tietojen on oltava saatavilla; myös erityislainsäädännön vaatimat tiedot.

SUOLA ja voimakassuolaisuusmerkintä

Ainesosat... jodioitu suola tai ilmoitetaan suola (suola, jodi)

Voimakassuolaisuus - mikä muuttui ja miten 13.12.2016 alkaen (MMMn 1010/2014)?

Pakatut

Pakkaamattomat

- Voimakassuolaisuus määräytyy elintarvikkeen kokonaissuolapitoisuuden suhteen.
- Voimakassuolapitoisuus edellytetään osaan sekä pakattuja että pakkaamattomia elintarvikkeita.
- Ilmoitetaan, jos suolapitoisuus ylittää lainsäädännössä asetetut elintarvikeryhmäkohtaiset rajat.

Voimakassuolaisuus - uudet rajat

13.12.2016 alkaen (MMMa 1010/2014)

'VÄHENNETTY SUOLAA' TAI 'VÄHEMMÄN SUOLAA' (25 %:n vähennys voimakassuolaisen alarajasta) % suolaa enintään	ELINTARVIKE	'VOIMAKASSUOLAINEN' TAI 'SISÄLTÄÄ PALJON SUOLAA' % suolaa yli
1,1	Juustot	1,4
1,5	Makkarat	2,0
1,7	Muut leikkeleenä käytettävät lihavalmisteet	2,2
1,5	Kalavalmisteet	2,0
0,83	Ruokaleivät	1,1
1,1	Näkkileivät ja hapankorput	1,4
1,1	Aamiaisviljavalmisteet	1,4
0,90	Valmisruoat ja nautintavalmiin aterian komponentit	1,2
1,1	Napostelutuotteet (joihin lisätty suolaa)	1,4

Voimakassuolaisuus - mikä muuttui ja miten 13.12.2016 alkaen (MMMn 1010/2014)?

Pakatut

Merkintä:

"voimakassuolainen"
tai
"sisältää paljon suolaa"

- Ilmoitetaan ravintoarvo-merkinnän läheisyydessä tai jos sitä ei ole, helposti havaittavassa paikassa.
- Kirjasinkoko määritelty eli vähintään 1,2 mm

Pakkaamattomat

(Ei vaadittu merkintää aiemmin;)

"voimakassuolainen"
tai
"sisältää paljon suolaa"

- Kirjallisesti vähittäismyyntipaikassa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa tai muulla vastaavalla tavalla.

Voimakassuolaisuus - mikä muuttui ja miten 13.12.2016 alkaen (MMMa 1010/2014)?

Pakatut

Suolan saannin kannalta merkittävät elintarvikkeet, "vanhaa" ryhmää

täydennetty:

+ Nautintavalmiit aterian komponentit

+ Napostelutuotteet (joihin lisätty suolaa)

Pakkaamattomat

1) juustot;

2) makkarat;

3) muut leikkeleenä käytettävät lihavalmisteet; sekä

4) ruokaleivät.

Voimakassuolaisuus - mihin elintarvikeryhmään kuuluvat...

a) Saunapalvikinkku?

b) Jauhelihapihvit?

c) Täysliha-säilyke?

ELINTARVIKE	'VOIMAKASSUOLAINEN' TAI 'SISÄLTÄÄ PALJON SUOLAA'
Juustot	1,4
Makkarat	2,0
Muut leikkeleenä käytettävät lihavalmisteet	2,2
Kalavalmisteet	2,0
Ruokaleivät	1,1
Näkkileivät ja hapankorput	1,4
Aamiaisviljavalmisteet	1,4
Valmisruoat ja nautintavalmiin aterian komponentit	1,2
Napostelutuotteet (joihin lisätty suolaa)	1,4

Elintarvikkeen ravintoarvo (=ravintoarvoilmoitus)

Elintarviketietoasetus
Artiklat 29 - 35, 54 - 55,
Liitteet liite V, XIII-XV)

Ravintoarvomerkinnät

13.12.2016 alkaen

1

- **Lähtökohta:** Elintarviketietoasetuksen mukainen ravintoarvomerkintä on pakollinen lähes kaikkiin pakattuihin elintarvikkeisiin; pakollinen aina niissä, joita täydennetty tai joista esitetty ravitseminen- tai terveystuote.
- Ravintoarvomerkintää koskevat vaatimukset eivät koske
 - ravintolisiä, luontaisia kivennäisvesiä eikä lähdevesiä
- Huomioitava annetut helpotukset - seuraavilta:
 - Elintarviketietoasetuksen liitteessä V kuvatut
 - Pakkaamattomat
 - Juomat, joiden alkoholipitoisuus yli 1,2 til-%.

Liite V

ELINTARVIKKEET, JOTKA ON VAPAUTETTU PAKOLLISTA RAVINTOARVOILMOITUSTA KOSKEVASTA VAATIMUKSESTA

1. Jalostamattomat tuotteet, jotka koostuvat yhdestä ainoasta ainesosasta tai ainesosien ryhmästä;
2. Jalostetut tuotteet, jotka on jalostettu ainoastaan kypsytämällä ja jotka koostuvat yhdestä ainoasta ainesosasta tai ainesosien ryhmästä;
3. Juomavedet, myös sellaiset, joihin ei ole lisätty muita ainesosia kuin hiilidioksidia ja/tai aromeja;
4. Yrtti, mauste tai niiden sekoitukset;
5. Suola ja ruokasuolavalmisteet;
6. Pöytämakeuttajat;
7. Kahviuutteista ja sikuriuutteista 22 päivänä helmikuuta 1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/4/EY (*) soveltamisalaan kuuluvat tuotteet, kokonaiset tai jauhetut kahvipavut sekä kokonaiset tai jauhetut kofeiinittomat kahvipavut;
8. Yrtti- ja hedelmäuutejuomat, tee, kofeiiniton tee, pikatee tai liukoinen tee tai teeuute, kofeiiniton pikatee tai liukoinen tee tai teeuute, jotka eivät sisällä muita lisättyjä ainesosia kuin aromeja, jotka eivät muuta teen ravintoarvoa;
9. Käymisen avulla valmistetut etiket ja etikankorvikkeet, myös sellaiset, joihin ei ole lisätty muita ainesosia kuin aromeja;
10. Aromit;
11. Elintarvikelisiäaineet;
12. Valmistuksen apuaineet;
13. Elintarvike-entsyymit;
14. Liivate;
15. Hillon hyytelöimiseen käytettävät aineet (muut kuin lisäaineet);
16. Hiiva;
17. Purukumit;
18. Sellaisiin pakkauksiin tai astioihin pakatut elintarvikkeet, joissa suurimman pinnan pinta-ala on pienempi kuin 25 cm²;
19. Elintarvikkeet, käsityönä valmistetut elintarvikkeet mukaan lukien, joita pieniä tuotemääriä tuottava valmistaja toimittaa suoraan loppukuluttajalle tai paikallisille vähittäisliikkeille, jotka toimittavat tuotteet suoraan loppukuluttajalle.

Kysymys: Tarvitseeko raa'assa lihassa (esim. sianliha) olla ravintoarvomerkintää? Entä, jos ovat pakasteita?

Raa'an lihan pakkaukseen ei vaadita ravintoarvomerkintää, jos tuote ei sisällä muuta kuin lihaa. Jos tuotteet ovat pakasteita, silloin ei vaadita myöskään tuotteesta ravintoarvomerkintää.

Määritelmät (EY) N:o 852/2004, 2. artikla, 1. kohta

- n) "**jalostamattomilla tuotteilla**" elintarvikkeita, jotka eivät ole läpikäyneet jalostamiskäsittelyä, mukaan lukien tuotteet, jotka on jaettu, ositettu, annosteltu, viipaloitu, leikattu luuttomiksi, jauhettu massaksi, nyljetty, murskattu, leikattu, puhdistettu, siistitty, kuorittu, jauhettu jauheeksi, jäähdytetty, jäädytetty, pakastettu tai sulatettu.
- m) "**jalostamisella**" toimintaa, jonka avulla alkuperäistä tuotetta muutetaan merkittävästi, esimerkiksi kumentamalla, savustamalla, suolaamalla, kypsyttämällä, kuivaamalla, marinoimalla, uuttamalla, puristamalla tai pursottamalla tai mainittujen käsittelyjen yhdistelmällä.
- o) "**jalostetuilla tuotteilla**" jalostamattomia tuotteita jalostettaessa syntyviä elintarvikkeita. Nämä tuotteet voivat sisältää aineksia, joita tarvitaan niiden valmistuksessa tai antamaan niille erityisiä ominaisuuksia.

Ravintoarvomerkintä (Elintarviketietoasetus art. 29 - 35, 54 - 55 ja liitteet V, XIII - XV) 4

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006 elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystieteilästä
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006, vitamiinien, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin (muutos Euroopan komission asetus (EY) N:o 1170/2009)

Ravintosisältötiedot

- mitä pakkauksissa on ilmoitettava?
 - säädetyt pakolliset ravintosisältötiedot (EPNA 1169/2011, 30 art.)

JÄ LISÄKSI

- muiden aineiden määrät, joista on esitetty ravitsemus- tai terveystieteilä tai elintarviketta täydennetty

Ravintoarvotietojen esittäminen 5

- Myytävää elintarviketta / Nautittavaksi valmistettua elintarviketta kohti -> tarkat valmistusohjeet (esim. kuivat keittoainekset)
- 100 g / 100 ml kohti (**pakollinen pääosin**)
- Keskiarvolukuja, jotka perustuvat
 - *analyyyseihin*
 - *laskelmaan*
 - ✓ joka on tehty käytettyjen ainesosien tunnettujen tai todellisten keskiarvolukujen perusteella
 - *yleisesti tunnettuun ja hyväksytyyn tietoon.*
- **Fineli:** <https://fineli.fi/fineli/fi/index>
(elintarvikkeiden kansallinen koostumustietopankki)

Ravintoarvotietojen esittäminen 6

- Pakolliset tiedot esitetään
 - yhtenä kokonaisuutena selkeässä muodossa ja tarpeen mukaan elintarviketietoasetuksen liitteessä XV säädetyssä esitysjärjestyksessä.
 - taulukon muodossa, numeroarvot suorassa linjassa, jos tilaa on. Jos tilaa ei ole, ilmoitus on esitettävä vaakasuorilla riveillä.

Ravintoarvomerkinnän sisältö (Elintarviketietoasetus 30 art.) 7

Pakolliset

- **Energiasisältö**
- **Rasva**
 - **Tyydyttynyt rasva**
- **Hiilihydraatit**
 - **Sokerit**
- **Proteiini**
- **Suola**

Vapaaehtoiset

➤ voi täydentää:

- *kertatyydyttymättömät rasvat*
- *monityyydyttymättömät rasvat*
- *polyolit*
- *tärkkelys ja*
- *ravintokuitu sekä*
- *vit. ja kiv.aineet, jos niitä merkitsevä määrä (sallitut mainittu liitteessä XIII)*

➤ voi toistaa:

- *energiasisältö; tai*
- *energiasisältö yhdessä rasvan, tyydyttyneiden rasvojen, sokereiden ja suolan määrien kanssa.*

TIETOJEN ILMAISU JA ESITTÄMINEN RAVINTOARVOILMOITUKSESSA

LIITE XV

Ravintoarvoilmoituksessa käytettävät energian (kilojoulea (kJ) ja kilokaloria (kcal)) ja painon (grammaa (g), milligrammaa (mg) tai mikrogrammaa (µg)) mittayksiköt sekä tietojen esittämisjärjestys ovat seuraavat:

	energia	
		kJ/kcal
rasva		g
josta		
— tyydyttynyttä		g
— kertatyydyttymättömät rasvat;		g
— monityyydyttymättömät rasvat;		g
hiilihydraatit		g
josta		
— sokereita		g
— polyolit		g
— tärkkelys;		g
ravintokuitu		g
proteiini		g
suola		g
vitamiinit ja kivennäisaineet		liitteessä XIII olevan A osan 1 kohdassa annettuina yksiköinä

- 1 kJ = 0,239 kcal
- 1 kcal = 4,187 kJ

Elintarvikkeen suolapitoisuus =
 $2,5 \times \text{Na}$ (Elintarvikkeen luontainen natriumin määrä suolaksi muutettuna + elintarvikkeeseen valmistuksessa lisätty suola (NaCl))

LIITE XIII
SAANNIN VERTAILUARVOT

A OSA – VITAMIINIEN JA KIVENNÄISAINIEN PÄIVITTÄISEN SAANNIN VERTAILUARVOT (AIKUISET)

1. Vitamiinit ja kivennäisaineet, jotka voidaan ilmoittaa, ja niiden ravintoaineiden vertailuarvot

A-vitamiini (µg)	800	Kloridi (mg)	800
D-vitamiini (µg)	5	Kalsium (mg)	800
E-vitamiini (mg)	12	Fosfori (mg)	700
K-vitamiini (µg)	75	Magnesium (mg)	375
C-vitamiini (mg)	80	Rauta (mg)	14
Tiamiini (mg)	1,1	Sinkki (mg)	10
Riboflaviini (mg)	1,4	Kupari (mg)	1
Niasiini (mg)	16	Mangaani (mg)	2
B6-vitamiini (mg)	1,4	Fluoridi (mg)	3,5
Foolihappo (µg)	200	Seleeni (µg)	55
B12-vitamiini (µg)	2,5	Kromi (µg)	40
Biotiini (µg)	50	Molybdeeni (µg)	50
Pantoteenihappo (mg)	6	Jodi (µg)	150
Kalium (mg)	2 000		

2. Vitamiinien ja kivennäisainien merkitsevät määrät

Päätettäessä, mikä on merkitsevä määrä, tulisi yleensä ottaa huomioon:

- 15 prosenttia 1 kohdassa määritellyistä ravintoaineiden vertailuarvoista, jotka saadaan 100 grammasta tai 100 millilitrasta muiden tuotteiden kuin juomien osalta,
- 7,5 prosenttia 1 kohdassa määritellyistä ravintoaineiden vertailuarvoista, jotka saadaan 100 millilitrasta juomien osalta tai
- 15 prosenttia 1 kohdassa määritellyistä ravintoaineiden vertailuarvoista, jos pakkaus sisältää vain yhden annoksen.

Suola ravintoarvomerkinässä

10

Suolalla ravintoarvomerkinässä tarkoitetaan suolaekvivalenttipitoisuutta, joka lasketaan käyttämällä kaavaa:

$$\text{suola} = \text{natrium} \times 2,5$$

Suola g/100 g tai g/100 ml =

Elintarvikkeen luontainen natriumin määrä suolaksi muutettuna +
elintarvikkeeseen valmistuksessa lisätty suola (NaCl)

Esim. Ravintosisältö / Näringsvärde

11

100 ml

annos (2,5 dl)

Energia / Energi	176 kJ /42 kcal	440 kJ/105 kcal
Rasva / Fett	2,0 g	5,0 g
josta tyydyttyynyttä / varav mättade	1,0 g	2,5 g
Hiilihydraatit / Kolhydrater	5,0 g	13 g
josta sokereita / varav sockerarter	3,0 g	8,0 g
Ravintokuitu / Kostfiber	0,4 g	1,0 g
Proteiini / Protein	0,8 g	2,0 g
Suola / Salt	0,90 g	2,3 g
C-vitamiini / C-Vitamin	80 mg (100 %)*	200 mg (250 %)*

*päivittäisen saannin vertailuarvosta / av dagligt
referensintag

Ravintoarvotietojen esittäminen 12

- Jos ravitsemus- ja terveysväite koskee ainetta, joka sisältyy ravintoarvotietoihin, **esim.** kuitu ja on väite "Runsaskuituinen" - mitään muuta merkintää ei vaadita.
- *Jos ko. aine ei kuulu ravintoarvotiedoissa ilmoitettaviin ravintoaineisiin, esim. omega 3-rasvahapot, sen määrä on ilmoitettava ravintoarvomerkinnän välittömässä läheisyydessä (ei siis esim. ravintoarvotietotaulukossa, vaan vaikka sen alla).*

Esimerkki:

Onko oikein, jos tuotetta väitetään kuidun lähteeksi?

Onko laktoosi oikein ilmoitettu?

13

Ravintosisältö/Näringsinnehåll / 100 g

Energiaa/Energi 1449 kJ/346 kcal

Rasvaa/Fett 16 g

josta tyydyttyneitä rasvahappoja /
varav mättade fettsyror 7,3 g

Hiilihydraatteja / Kolhydrater 45 g

josta sokereita/varav sockerarter 23 g

Ravintokuitua/Kostfiber 3,0 g

Proteiinia/Protein 4,0 g

Suolaa/Salt 0,30 g

Laktoosia 0 g/100g

Ravintokuidun ilm.
on vapaaehtoista,
ellei ole väitettä;
kuitu huomioitava
aina kuitenkin
energiaa
laskettaessa

Taulukko 4: Pyöristysohjeet elintarvikkeiden ravintoarvomerkinnöissä olevan ravintoarvoilmoituksen osalta

Ravintoaine	Määrä	Pyöristys
Energia		lähin 1 kJ/kcal (ei desimaaleja)
Rasva*, hiilihydraatit*, sokerit*, proteiini*, kuitu*, polyolit*, tärkkelys*	≥10 g / 100 g tai ml	lähin 1 g (ei desimaaleja)
	<10 g ja > 0.5 g / 100 g tai ml	lähin 0,1 g
	ei havaittavia määriä tai pitoisuus ≤ 0,5 g / 100 g tai ml	"0 g" tai "<0,5 g" voidaan ilmoittaa
Tyydyttyneet rasvat* Kertatyydyttymättömät rasvat*, Monityydyttymättömät rasvat*	≥10 g / 100 g tai ml	lähin 1 g (ei desimaaleja)
	<10 ja > 0,1 g / 100 g tai ml	lähin 0,1 g
	ei havaittavia määriä tai pitoisuus ≤ 0,1 g / 100 g tai ml	"0 g" tai "<0,1 g" voidaan ilmoittaa
Natrium	≥1 g / 100 g tai ml	lähin 0,1 g
	<1 g ja > 0,005 g / 100 g tai ml	lähin 0,01 g
	ei havaittavia määriä tai pitoisuus ≤ 0,005 g / 100 g tai ml	"0 g" tai "<0,005 g" voidaan ilmoittaa
Suola	≥1 g / 100 g tai ml	lähin 0,1 g
	<1 g ja > 0,0125 g / 100 g tai ml	lähin 0,01 g
	ei havaittavia määriä tai pitoisuus ≤ 0,0125 g / 100 g tai ml	"0 g" tai "<0,01 g" voidaan ilmoittaa
Vitamiinit ja mineraalit	A-vitamiini, foolihappo, kloridi, kalsium, fosfori, magnesium, jodi, kalium	3 merkitsevää numeroa
	Kaikki muut vitamiinit ja kivennäisaineet	2 merkitsevää numeroa

* Ei sovelleta alaryhmiin

Ravintoarvotietojen ilmoittaminen - sallitut poikkeamat sekä arvojen tarkkuus ja pyöristys 15

- **Ns. Toleranssiohje**

http://ec.europa.eu/food/safety/docs/labelling_nutrition-vitamins_minerals-guidance_tolerances_1212_fi.pdf

Tavanomaisille elintarvikkeille ja

- Ravintolisille
- Ravitsemus- ja terveystuotteasetuksen omaaville sekä täydennetyille
- **HUOM. EI koske erityisille ryhmille tarkoitettuja elintarvikkeita->**
 - *kts. myös Eviran ohje 17069/1 Kemialliset tutkimukset elintarvikkeiden vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi,*
 - > *kappale 6 Tulosten tulkinta, Taulukko 3.*
- Ilmoitettaviin arvoihin vaikuttaa
 - sallittu poikkeama ja pyöristys.

Ravintoarvomerkinnän soveltamisajankohta (art. 49 - 50, 54 - 55) 16

- Uusia sääntöjä *tuli soveltaa* 13.12.2016* alkaen.

* Ennen 13.12.2016 markkinoille saatettuja tai merkinnöillä varustettuja elintarvikkeita voidaan pitää kaupan, kunnes nämä elintarvikkeet loppuvat varastoista.

Tunnettu ruokabrändi ei takaa kotimaisuutta 1/6

Maaseudun tulevaisuus 22.08.2016 toimittaja Niklas Holmberg

PIIA OURI

Raision Elovena-tyttö symboloi suomalaisuutta, mutta tuotteita valmistetaan Suomen lisäksi Virossa, Saksassa ja Britanniassa.

19.1.2017 Tuulikki Lehto

Elintarvikkeen alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittaminen

(Elintarviketietoasetus, 26 art.)

2/6

• Pakollista

- jos on epäilystä, että sen ilmoittamatta jättäminen johtaa kuluttajaa harhaan

Erityisesti kun elintarvikkeen mukana seuraavista tiedoista tai etiketistä sellaisenaan voisi muuten saada sen käsityksen, että elintarvikkeella on eri alkuperämaa (tai lähtöpaikka) kuin mitä on ilmoitettu.

jatkuu

Elintarvikkeen alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittaminen

(Elintarviketietoasetus, 26 art.)

3/6

• Pakollista

- kun sitä edellytetään ilmoitettavan EU:n erityislainsäädännössä:
 - nimisuojat tuotteet
 - naudanliha ja naudanlihatuotteet, kalastustuotteet, hunaja, oliiviöljy ja kasvikset
 - sian, lampaan, vuohen ja siipikarjan liha (tuore, jäädytetty tai jäädytetty) ->1.4.2015 alkaen Komission täytäntöönpanoasetus 1337/2013
- Pääainesosan ilmoittamisen osalta edellyttää vielä täytäntöönpanosäädöksen antamista

Pääainesosan alkuperämaan ilmoittaminen 4/6

- Jos elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan ja sen pääainesosan alkuperämaa ei ole sama kuin elintarvikkeella, myös pääainesosan alkuperämaa täytyy ilmoittaa. Vaihtoehtoisesti voi ilmoittaa, että pääainesosan alkuperä ei ole sama kuin elintarvikkeella.
- EU-asetus pyritään hyväksymään kuluvan vuoden aikana ja sitä alettaisiin soveltaa 1.4.2019.

Lihan alkuperä näkyviin eineksissä

Maaseudun Tulevaisuus 11.02.2015
AIMO VAINIO

Komission tutkimuksen mukaan 90 prosenttia kuluttajista haluaa lihan alkuperän näkyviin. Merkinnän kustannuksista ruuan valmistajalle ei ole vielä tietoa.

Noin 30-50 prosenttia lihasta syödään eineksinä, pääosin jauhelihana.

Elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittaminen 5/6

- Jotkut EU-maat, kuten Ranska, ilmoitti keväällä haluavansa kuitenkin ennakkoon säätää asiasta.
- Ranska notifioi keväällä kansallisen säädösehdotuksen, joka koskee elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan sekä maidon ja maitotuotteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittamista. Säädos on määräaikainen (2 vuotta) ja siinä on vastavuoroisen tunnustamisen lauseke. Tietyissä tapauksissa sallitaan elintarvikkeen alkuperämaaksi myös laajempi alue kuin pelkkä maan nimi, esim. EU.

Elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittaminen 6/6

- Komissio on ilmoittanut, että se hyväksyy myös muiden maiden notifioimat vastaavanlaiset kokeiluhankkeet.
- Italia, Liettua ja Portugali ovat myös notifioineet omat ehdotuksensa.
- MMM: Suomi valmisteli vastaavanlaisen säädösehdotuksen kuin Ranska. -> Lähetetty kansalliselle lausuntokierrokselle alkusyksystä 2016. Lausuntoaika päättyi 18.11.2016.

Erityisille ryhmille tarkoitettut elintarvikkeet 1

1. Äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet
 2. Viljapohjaiset valmisruoat ja lastenruoat
 3. Erityisiin lääkinnällisiin tarkoitettut elintarvikkeet eli kliiniset ravintovalmisteet
 4. Painonhallintaan tarkoitettut ruokavalionkorvikkeet
- **EPNAs (EU N:o 609/2013) (ERE-asetus) alettiin soveltaa 20.7.2016. Ennen 20.7.2016 markkinoille saatettujen tai merkinnöin varustettujen tuotteiden varastot saa myydä loppuun.**
 - **(Erityisruokavaliovalmistedir.(2009/39/EY) kumottiin; → ~~erityisruokavaliovalmisteet~~—termi)**

“Tavanomaisia elintarvikkeita” 2

1. Urheiluvalmisteet
2. Gluteenittomat ja erittäin vähägluteeniset elintarvikkeet
3. Laktoosittomat ja vähälaktoosiset elintarvikkeet
4. Painonhallintaan tarkoitettut ateriankorvikkeet
5. Pikkulapsille tarkoitettut maitojuomat

Niiden tulee 20.7.2016 lähtien täyttää elintarviketietoasetuksen (EU N:o 1169/2011), väiteasetuksen (EY N:o 1924/2006) ja elintarvikkeesta riippuen täydentämisasetuksen (EY N:o 1925/2006) tai ravintolisäasetuksen (MMMa 78/2010) vaatimukset.

-> Käytännössä tämä voi vaatia toimijoilta pakkausmerkintä- ja koostumusmuutoksia.

Laktoositon ja vähälaktoosinen - väitteet 3

- Tavanomaisia elintarvikkeita
- "ei ravitsemusväitteitä"
- Tultaneen lisäämään elintarviketietoasetukseen (EPNAs 1169/2011 EY) -> ilmoitus esim. varsinaisen ravintoarvomerkinnän alla.
- EU:ssa ei ole tällä hetkellä yhtenäisiä raja-arvoja; Suomessa sovelletaan yhteispohjoismaisia raja-arvoja:
 - laktoosittomat elintarvikkeet - laktoosia vähemmän kuin 10 mg/100 g tai 100 ml
 - vähälaktoosiset elintarvikkeet - laktoosia vähemmän kuin 1 g/100 g tai 100 ml

Gluteeniton ja erittäin vähägluteeninen 4

- Tavanomaisia elintarvikkeita; "ei ravitsemusväitteitä"
- **Lainsäädäntöä:**
 - KomA: 41/2009 kumottu EPNAsetuksella (EU) N:o 609/2013, jota sov. 20.7.2016 alk.
 - Kom.täytäntöönpanoas. (EU) N:o 828/2014, sov. 20.7.2016 alk.
 - Säädetään elintarviketietoasetuksen art. 36 d) (KomAs (EU) N:o 1155/2013)
- **Keliaakikoille tarkoitettut elintarvikkeet (art.3)**
 - Erittäin vähägluteeniset, gluteenia enintään 100 mg/kg
 - Gluteenittomat, gluteenia enintään 20 mg/kg
 - Gluteeniton kaura (20 mg gluteenia/kg)
- **Tavanomaiset elintarvikkeet**, joissa käytetään gluteeniton -merkintää (art. 4) (Gluteeniton -merkinnän käyttö mahdollista, EI erittäin vähägluteeninen - merkinnän käyttö)

KTS. <https://www.evira.fi/elintarvikkeet/valmistus-ja-myynti/elintarvikeryhmat/erityisruokavaliovalmisteet/erityisruokavaliovalmisteiden-lainsaadanto>

5

Sovelletaan 20.7.2016 lähtien, kunnes tuotekohtaisia komission delegoituja asetuksia aletaan soveltaa

Tuote	(EU) N:o 609/2013 20.7.2016 lähtien	Tuotekohtaiset erityissäädökset	Vit, kiv ja muiden aineiden lisääminen	Pakkausmerkinnät	Ravitsemus- ja terveysväitteet	Tehtävä ilmoitus Eviraan 20.7.2016 lähtien
Äidinmaidonkorvikkeet	X	KTM 1216/2007* (dir 2006/141/EY)	KTM 1216/2007* (dir 2006/141/EY)	KTM 1216/2007* ja (EY) N:o 1169/2011 [§]	KTM 1216/2007* (dir 2006/141/EY)	X
Vieroitusvalmisteet	X	KTM 1216/2007* (dir 2006/141/EY)	KTM 1216/2007* (dir 2006/141/EY)	KTM 1216/2007* ja (EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	
Lastenruoat	X	KTM 789/1997* (dir 2006/125/EY)	KTM 789/1997* (dir 2006/125/EY)	KTM 789/1997* ja (EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	
Kliiniset ravintovalmisteet	X	KTM 406/2000* (dir 99/21/EY)	(EY) N:o 953/2009*	KTM 406/2000* ja (EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	X [¶]
Ruokavalionkorvike painonhallintaan LCD	X	KTM 904/1997* (dir 96/8/EY)	(EY) N:o 953/2009*	KTM 904/1997* ja (EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	
Ruokavalionkorvike painonhallintaan VLCD	X		(EY) N:o 953/2009*	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	
Ateriankorvike painonhallintaan LCD			(EY) N:o 1925/2006	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§
Ateriankorvike painonhallintaan VLCD			(EY) N:o 1925/2006	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§
Gluteeniton, erittäin vähägluteeninen		(EY) N:o 828/2014	(EY) N:o 1925/2006	(EY) N:o 828/2014 ja (EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§
Laktoositon (vähälaktoosinen)			(EY) N:o 1925/2006	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§
Urheiluvälineet		€	(EY) N:o 1925/2006 [¶]	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§
Pikkulapsille tarkoitetut maitojuomat			(EY) N:o 1925/2006	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§
Muut ERV			(EY) N:o 1925/2006	(EY) N:o 1169/2011 [§]	((EY) N:o 1924/2006	§

19.1.2017 Tuulikki Lehto

*sovelletaan siihen asti,
että delegoitu asetus tulee
voimaan

*sovelletaan siihen asti, että
delegoitu asetus tulee voimaan

*sovelletaan siihen asti, että delegoitu
asetus tulee voimaan

*Vain Suomen kautta ensi kertaa
EU-markkinoille tulevat

€ Ravintoölle sovelletaan
MMM 78/2010

ERavintoölle sovelletaan MMM
78/2010

§ Lisäksi soveltuvin osin
MMM 834/2014 ja
MMM 1010/2014

§ Tarvittaessa täydentämis- tai
ravintoiläilmoitus

Sovelletaan siitä lähtien, kun tuotekohtaisia komission delegoituja asetuksia aletaan soveltaa 6

Tuote	(EU) N:o 609/2013 20.7.2016 lähien	Delegoitu asetus astuu voimaan	Vit, kiv ja muiden aineiden lisääminen	Pakkausmerkinnät	Ravitsemus- ja terveysväitteet	Tehtävä ilmoitus Eviraan
Äidinmaidonkorvikkeet	X	(EU) 2016/127 sovelletaan 22.2.2020 lähien	(EU) N:o 609/2013	(EU) 2016/127 ⁶	(EU) 2016/127	X
Vieroitusvalmisteet	X	(EU) 2016/127 sovelletaan 22.2.2020 lähien	(EU) N:o 609/2013	(EU) 2016/127 ⁶	(EY) N:o 1924/2006	
Proteiinihydrolysaateista valmistetut äidinmaidonkorvikkeet ja vieroitusvalmisteet	X	(EU) 2016/127 sovelletaan 22.2.2021 lähien	(EU) N:o 609/2013	(EU) 2016/127 ⁶	(EU) 2016/127 ja (EY) N:o 1924/2006	?
Lastenruoat	X	?	(EU) N:o 609/2013	Delegoitu asetus ⁶	(EY) N:o 1924/2006	
Kliiniset ravintovalmisteet	X	(EU) 2016/128 sovelletaan 22.2.2019 lähien	(EU) N:o 609/2013	(EU) 2016/128 ⁶	(EU) 2016/128	?
Imeväisten kliiniset ravintovalmisteet	X	(EU) 2016/128 sovelletaan 22.2.2020 lähien	(EU) N:o 609/2013	(EU) 2016/128 ⁶	(EU) 2016/128	?
Ruokavalionkorvike painonhallintaan LCD	X	?	(EU) N:o 609/2013	Delegoitu asetus ⁶	Delegoitu asetus	?
Ruokavalionkorvike painonhallintaan VLCD	X	?	(EU) N:o 609/2013	Delegoitu asetus ⁶	Delegoitu asetus	?

19.1.2017 Tuulikki Lehto

⁶ Lisäksi soveltuvin osin
MMM 834/2014 ja
MMM 1010/2014

Esiin nousseita kysymyksiä 1

1. Voiko kaikissa pakatuissa tuotteissa käyttää ilmaisua "viimeinen käyttöpäivä", vaikka kyseessä ei ole herkästi pilaantuva tuote, esim. makkara. Pitääkö silloin lukea "parasta ennen"?

Vastaus: Ei tule käyttää automaattisesti kaikissa pakatuissa tuotteissa merkintää viimeinen käyttöpäivä. Elintarviketietoasetus (EPNAs EU N:o 1169/2011) määrittelee sen, milloin toimija käyttää merkintää parasta ennen ja milloin viimeistä käyttöajankohta -merkintää. Viimeinen käyttöajankohta / viimeinen käyttöpäivä -merkintää käytetään mikrobiologisesti helposti pilaantuville elintarvikkeille, kuten esim. pakatulle jauhelihalle. Mutta, jos esim. jauheliha myydään pakasteena, silloin tulee käyttää parasta ennen -merkintää.

2. Onko parempi merkitä pakattuihin tuotteisiin "pakkauspäivä" vai "valmistuspäivä"? Nyt olemme merkinneet aina valmistuspäivän. Voimmeko jatkossakin toimia näin?

Vastaus: Pakkauspäivä ja valmistuspäivä -merkinnät pakatuissa tuotteissa ovat vapaaehtoisia merkintöjä. Merkinnät tarkoittavat eri asiaa, toinen kuvaa valmistuspäivää ja toinen pakkauspäivää; kuluttajalle informatiivisempi on varmaankin valmistuspäivä. Osa toimijoista käyttää esim. valmistuspäivää myös elintarvikkeen erätunnuksena.

3. Lyhenteet tuoteselosteessa. Koska tuoteselosteet ovat nykyisellään todella pitkiä ja joudumme niitä tuoteselostetarrojen koon takia jo lyhentämään, niitä olemme jättäneet pois otsikot "Ainesosat" ja "Ravintoarvo" ja lyhentämään hiilihydraatit (Hh) ja proteiinit (prot). Onko tämä sallittua, koska muussa tapauksessa joudumme pienentämään tuoteselosteen fonttikokoa niin pieneksi, ettei kuluttaja näe mitään?

Vastaus: Johdatteleva lause "Ainekset" tai "Ainesosat" ja "Ravintoarvo" tai "Ravintosisältö" tms. edellytetään ilmaistavan pakkauksessa. Ainesosalistaa voi lyhentää mm. siten, että ainesosien nimet ilmaistaan nominatiivimuodossa eikä partitiivimuodossa. Pakolliset tiedot ilmoitetaan ensisijaisesti. Hh-lyhenne ei ole riittävä lyhenne.

Esiin nousseita kysymyksiä 3

4. Helpotukset ravintoarvomerkinnoissä: "Jalostamaton tuote", joka koostuu yhdestä ainesosasta
a) tuore liha - kuuluneeko tähän? Entä puolukkasurvos?
Kuuluvatko ko. tuotteet helpotuksen piiriin, ettei ravintoarvomerkinntää tarvitse ilmoittaa?

Vastaus: Kyllä, ne kuuluvat helpotuksen piiriin; ravintoarvomerkinntätieto on niissä vapaaehtoinen. Määritelmät avaavat asiaa (EY) N:o 852/2004, 2. artikla, 1. kohta):

n) "jalostamattomilla tuotteilla" elintarvikkeita, jotka eivät ole läpikäyneet jalostamiskäsittelyä, mukaan lukien tuotteet, jotka on jaettu, ositettu, annosteltu, viipaloitu, leikattu luuttomiksi, jauhettu massaksi, nyljetty, murskattu, leikattu, puhdistettu, siistitty, kuorittu, jauhettu jauheeksi, jäähdytetty, jäädytetty, pakastettu tai sulatettu.
m) "jalostamisella" toimintaa, jonka avulla alkuperäistä tuotetta muutetaan merkittävästi, esimerkiksi kuumentamalla, savustamalla, suolaamalla, kypsyttämällä, kuivaamalla, marinoimalla, uuttamalla, puristamalla tai pursottamalla tai mainittujen käsittelyjen yhdistelmällä.
o) "jalostetuilla tuotteilla" jalostamattomia tuotteita jalostettaessa syntyviä elintarvikkeita. Nämä tuotteet voivat sisältää aineksia, joita tarvitaan niiden valmistuksessa tai antamaan niille erityisiä ominaisuuksia.

Esiin nousseita kysymyksiä 4

Helpotukset ravintoarvomerkinnöissä:

4b) "pieniä tuotemääriä tuottava valmistaja toimittaa loppukuluttajalle tai paikalliselle vähittäisliikkeelle" - onko pienelle määrälle tarkempaa määritelmää? (esimerkkinä tilalla tilamyymälä, jossa myydään pakattuna tuotteita loppukuluttajalle enintään 10 000 kg/v.)?

Vastaus: Ei ole vielä tarkempaa määritelmää, mutta jos tilallinen valmistaa enintään 10 000 kg/v elintarvikkeita, voidaan tilallinen katsoa pieniä tuotemääriä tuottavaksi toimijaksi.

Esiin nousseita kysymyksiä 5

5. Laitos pakkaa naudanjauhelihaa - mitä merkintöjä?

Seuraavat merkinnät pakatusta EPNAa 1169/2011, 9 art.

1. elintarvikkeen nimi
2. alkuperämaa tai lähtöpaikka siten kuin säädetään (kts. seuraava dia); sekä
3. elintarvikkeen sisällön määrä
4. viimeinen käyttöajankohta
5. erityinen säilytysohje
6. elintarvikealan toimijan nimi tai toiminimi ja osoite
7. "rasvapitoisuus alle ..." ja
8. kollageeni/liha-proteiinisuhde alle ..." (= > ilmaistaan sidekudoksen prosenttiosuutena lihaproteiinista.)
 - *Esimerkiksi, jos jauheliha halutaan myydä vähärasvaisena jauhelihana, tulee jauhelihan rasvapitoisuuden olla $\leq 7\%$ ja kollageeni/liha-proteiinisuhteen $\leq 12\%$.*

- Lisäksi erityismerkinnät:

11. tunnistusmerkki
12. erätunnus ja alkuperämerkintä (muoto)

Jauhettu naudanliha (pakattu ja pakkaamaton),

esim. Syntynyt, kasvatettu ja teurastettu Suomessa, valmistettu Suomessa (kolme tapaa ilmaista):

Erätunnus: 000000	Erätunnus: 000000	Erätunnus: 000000
Syntynyt: Suomi	Alkuperä: Suomi	
Kasvatettu: Suomi		
Teurastettu: Suomi	Teurastettu: Suomi	Teurastettu: Suomi
Valmistettu: Suomi	Valmistettu: Suomi	Valmistettu: Suomi

vrt. Merkintävaatimukset – leikattu (ja paloitetu) naudanliha (pakattu),

esim. *Syntynyt, kasvatettu ja teurastettu Suomessa, leikattu Suomessa kolmessa eri leikkaamossa:*

Erätunnus: 000000	Erätunnus: 000000	Erätunnus: 000000
Syntynyt: Suomi	Alkuperä: Suomi	Alkuperä: Suomi
Kasvatettu: Suomi		
Teurastettu: Suomi, 00	Teurastettu: Suomi, 00	Teurastettu: 00
Leikattu: Suomi 00, 000, 0	Leikattu: Suomi 00, 000, 0	Leikattu: Suomi 00, 000, 0

Tuote-esimerkki: Naudan jauheliha

**Naudan jauheliha / Malet nötkött
paino /vikt 500 g**

FI
XXX
EY

**Rasvapitoisuus alle 20 % / Fetthalt lägre än 20 %
Kollageeni / lihaproteiinisuhde alle 15 % /
Förhållande mellan kollagen och köttprotein lägre än 15
%.**

Alkuperä: Suomi / Ursprung: Finland

Teurastettu: Suomi / Slaktat: Finland

Valmistettu: Suomi / Tillverkat: Finland

Valmistuspäivä/Tillverkningsdag: 24.1.2017

Erä / Part: 234567, klo 13:15

Säilytys / Förvaring: max + 4 °C

Viimeinen käyttöpäivä / Sista förbrukningsdag: 28.1.2017

Valmistaja / Tillverkare: Liha Oy, Lihatie 1, 00100 Helsinki

6. On tiloja, jotka teurastuttavat eläimensä liha-alan laitoksessa ja lihat myös pakataan kyseisessä laitoksessa. Tilat myyvät lihat itse loppukuluttajille ja kauppoihin, pakattuna ja pakastettuna. Pakastamisen hoitaa toinen liha-alan laitos. Lihapakkauksessa on monta etikettiä eli liha-alan laitoksen pakkausmerkinnät ja lammastilallisen merkinnät. Lisäksi laitoksen merkinnöissä on viimeinen käyttöpäivä ja lammastilallisen merkinnöissä pakastuspäivä ja parasta ennen merkintä. Viranomainen on määrännyt, että laitoksen tulee laittaa jokaiseen yksittäispakkaukseen pakkausmerkinnät, mutta eikös nämä laitoksen merkinnät riitä ryhmäpakkaukseen tehtynä ja rahti/asiakirjoihin merkittynä eikä kaikissa yksittäispakkauksissa? Eikös pakkausmerkinnät ole lopullista kuluttajaa varten?

Vastaus on seuraavassa diassa.

Esiin nousseita kysymyksiä 6

6. Laitos A laittaa tunnistusmerkin ja muut pakolliset pakkausmerkinnät pakkaukseen. Laitos A tai tilallinen voi ulkoistaa toimintansa jäädytyksen osalta... Laitos B pakastaa tai jäädyttää tuotteen ja ei tee merkintöjä pakkaukseen. Kaupallisissa asiakirjoissa, kun tuotteet lähetetään laitoksesta B, tulee olla laitoksen B tunnistetiedot ja muut lainsäädännön vaatimat tiedot. Laitos A vastaa tuotteesta ja sen merkinnöistä.

Edelleen, jos pakkauksia ei avata, laitoksessa pakatut tuotteet voidaan jäädyttää vähittäisliikkeessä, jos ne myydään ko. vähittäisliikkeessä tai jos ne toimitetaan Valtioneuvoston asetuksen (1258/2011) eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista 5 §:n mukaisesti toiseen vähittäisliikkeeseen. Poikkeus edelliseen on nyt vain se, että laitoksen A toimesta ei jäädytetä, vähittäisliike jäädyttää laitoksen A pakkaaman lihan. Eviran näkemyksen ja suosituksen mukaan vähittäisliike, jos se ei avaa pakkauksia, laittaa silloin parasta ennen - päiväysmerkinnän, säilytysohjeen (mm. ei saa jäädyttää uudelleen sulatuksen jälkeen ja lämpötilan) ja merkinnän jäädytetty ja jäädytyspäivämäärän* sekä jäädyttäjän nimen ja osoitteen. (*jäädytyspäivä merkitään silloin, kun on kyseessä pakastettu liha, pakastetut raaka-lihavalmisteet ja pakastetut jalostamattomat kalastustuotteet, EPNAs EU N:o 1169/2011, liite III, kohta 6) Muuten ko. tapauksessa englanninkielinen termi elintarviketietoasetuksessa kattaa myös sanan jäädytetty, ei pelkästään pakastettu -termin.). Vähittäisliike vastaa merkintöjen oikeellisuudesta. Laitoksen merkinnät jäävät, niitä ei peitetä. Jos vähittäisliike pakkaa uudelleen, silloin vähittäisliike laittaa kaikki uudet merkinnät.

Esiin nousseita kysymyksiä 7

7. Onko suolapitoisuuksien raja-arvot (kokonaissuola) 13.12.2016 alkaen (taulukko) lopullisessa muodossa elintarviketieto-oppaassa (s. 79).

Vastaus: On lopullisessa muodossa voimakassuolaisuus -merkinnän raja-arvot. Ne ovat myös luettavissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta 1010/2014.

8. Roolitus s. 95

Eräiden kauppaketjujen Euroopasta tuotujen elintarvikkeiden pakkauksista saa sen kuvan, että nämä kauppaketjut ovat tehneet/valmistaneet ko. tuotteen. Tulisi olla kaiketi esim. valmistuttaja, valmistaja tai markkinoija. Olen muutaman kerran törmännyt sellaiseen tuotteeseen.

Vastaus: Roolin ilmoittaminen: Jos pakkauksessa ilmoitetusta toimijan nimestä tai muuten pakkauksesta saa harhaanjohtavan käsityksen toimijan roolista, on silloin syytä Eviran ohjeen mukaan täydentää nimeä roolia koskevalla maininnalla, jottei merkintä johtaisi ostajia harhaan (esimerkiksi "valmistuttaja", "pakkaaja" tai "markkinoija").

Esiin nousseita kysymyksiä 8

9. Elintarvikkeen nimeä täydennettävä s. 48 "paloista yhdistetty liha" esim. kinkkuleike: onko kinkusta (kokoliha), kinkunpalasta tehty leike tai kinkun palasista yhdistetty yhdeksi lihapalaksi, josta tehty leike kyseessä (paloista yhdistetty liha). "Palaliha" - "lihapala". En ole tavannut markkinoilla yhtään lihajalostetta, jossa lukisi "paloista yhdistetty liha" vaikka annetaan ymmärtää, että kokolihasta tuote on tehty. Helposti todennettavissa. kun katsoo tuotteen rakennetta leikkauspinnasta.

Vastaus: Lihavalmisteisiin, raakalihavalmisteisiin ja kalastustuotteisiin, joista saattaa saada käsityksen, että ne on valmistettu kokonaisesta lihan- tai kalanpalasta, mutta jotka tosiasiallisesti koostuvat muilla ainesosilla, kuten elintarvikelisiä aineilla ja elintarvike-entsyymeillä tai muilla keinoin toisiinsa yhdistetyistä erilaisista paloista, on liitettävä seuraava merkintä: "paloista yhdistetty liha" ja "paloista yhdistetty kala"; ruotsiksi: "sammanfogade bitar av kött" ja "sammanfogade bitar av fisk". Kyseessä on nimen yhteyteen liitettävä selventävä merkintä tuotteesta (EPNAs EU N:o 1169/2011, liite VI, A-osa, kohta 7.)

- Lisämerkintää on harkittava tapauskohtaisesti. Saako tuotteesta saada sellaisen käsityksen, että ne on valmistettu kokonaisesta lihan- tai kalanpalasta?
- Ko. asia liittyy kuluttajan harhaanjohtamisasiaan ja siihen, tuleeko sellainen vaikutelma, että kyseessä on esimerkiksi kokonainen lihanpala, lihafilee, kala, kalafilee tms., vaikka todellisuudessa liha, lihanpala, kala tai kalafilee on koottu paloista.
- Esimerkkinä mainittakoon esim. leivitetty kala, joka on muodoltaan filee, mutta joka koostuu paloista ja muista ainesosista, on ko. lisämerkintä tarpeen. Samoin lisämerkintä on tarpeen, jos tuotetta myytäisiin kinkkuna tai naudan sisäfileenä, kun ne olisi tehty hienonnetusta lihasta tai lihanpaloista.
- Sitä vastoin, jos on kyseessä leivitetty kalapuikot tai kotletti (kuuluu luokkaan jauhelihapihvit), ei synny käsitystä "kokonaisesta lihanpalasta" eikä siten selventävä lisämerkintä "paloista yhdistetty kala" tai "paloista yhdistetty liha" ole tarpeen.

10. Onko pakollista ilmoittaa pakastuspäivämäärä lihapakkauksessa?

Vastaus:

Pakastuspäivämäärä on pakollinen ainoastaan valmiiksi pakattujen

- pakastetun lihan,
- pakastettujen raakalihavalmisteiden ja
- pakastettujen jalostamattomien kalastustuotteiden merkinnöissä

Esim. "Pakastettu pp/kk/vv"

Esiin nousseita kysymyksiä 10

11. Onko makkaransuoli ilmoitettava pakkausmerkinnöissä, jos kuori on syötävä?

Vastaus: **Kyllä**, koska se on silloin ainesosana makkarassa. Se ilmoitetaan ainesosaluettelossa omalla painonsa mukaisella paikallaan, esim. jos käytetty lampaan suolta, lampaan suoli.

Kysymyksiä?

Eviran internetsivut:
Elintarvikkeet...Valmistus ja myynti...Elintarvikkeista annettavat tiedot -> Pakkausmerkinnät -> Usein kysyttyä

12. [Kysymyksiä pakkaamattomista elintarvikkeista yleisesti annettavista tiedoista \(Maa- ja metsätalousministeriön asetus 834/2014\), 22.6.2015](#)

Elintarviketieto-opas (Eviran ohje 17068/1)

<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/julkaisut/elintarvikkeet/opaat/elintarviketieto-opas-elintarvikevalvojille-ja-elintarvikealan-toimijoille/>

Ravitsemus- ja terveysväiteopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille (Eviran ohje 17052/3)

<https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/julkaisut/elintarvikkeet/opaat/ravitsemus-ja-terveysvaiteopas-elintarvikevalvojille-ja-elintarvikealan-toimijoille/>

Oiva-arviointiohjeet 13.1 – 13.5

